

12.02.1988

...ja valgus sai

N° 30

2

(Algus LL nr. 29)

1887. aasta koolireformi järel hakkas õppetöö toimuma vene keeles, välja arvatud emakeel ja usuõpetus. Kool vabastati mõisnike ja vaimulikkonna otsese mõju alt ja allutati haridusministeeriumile. Lüganuse koolis oli siis õpetajaks Mihkel Reisberg.

Kümme aastat hiljem kehtestati vallakoolides uus õppeplaan, kus oli ette nähtud usuõpetust neli, vene keelt kaheksa, emakeelt kolm, aritmeetikat kuus, geograafiat kaks, võimlemist kaks, ilukirja kaks, laulmist kaks ja käsitööd kolm tundi nädalas, kokku 34 tundi.

Esimese maailmasõja aastad Lüganuse vallakoolile erilisi muudatusi ei toonud, mõnevõrra vähenes vaid õppijate arv. Osa lapsi käis Lüganuse Hariduseltsi Erra-Liiva koolis või Lüganuse kroonualgkoolis Savalas.

Vallakooli lõpetajad said tunnistuse kooli lõpetamise kohta. Sinna kanti kõikide õppeainete, hoolsuse ja elukommete hinded. Lüganuse vallakoolide õpetajad on olnud aastail 1845—1913 Jüri Veester, Kaarel Lipp, Samuel Pale, Peeter Lont, Madis Martin, Mart Normak ja Mihkel Reisberg.

Kodanliku Eesti koolivõrgu aluseks oli aegade jooksul väljakujunenud koolivõrk. Muudatuse kooliellu tõi Asutava Kogu määrus koolikohustuse täitmise kohta, millega pandi maksma 9—14-aastaste laste üldine koolikohustus. 1920. aasta algkoolide seadus pani aluse ühelaadsetele algkoolidele, kus kursus oli kuus õppeaastat ja õpilaste vanus 8—16 eluaastat.

Kuidas anti algharidust Lüganuse lastele sellel ajal, kirjutab Püssi keskkooli endine kauaaegne õpetaja Linda Sooleht, ise selles koolis õppinu: «Lüganuse kool töötas kahes majas. I. ja 2. klass olid kirikumõisa endises leeritoas. Üks klassiruum oli pikade laudade ja pinkidega, jalgadel tahvel ja õpetajapult. Lugesime, rehkendasime, laulsime. Vahel võtsime ka käärid kaasa, oli käsitöö või joonistamine. Meie kirjutasime kaldjoontega vihikusse. Võimlemist tegime niisama — jooksime ja mängisime väljas. Talvel laskisime kulguga mäest alla ja liugusime

jääl. 3. ja 4. klass olid Lüganuse küla vanas külakoolis, mis asus kolhoosi praeguse klubi ja raamatukogu vahel. Hoone on juba ammugi lammutatud. Edasi täiendati ennast Erra-Liiva koolis. Koolijuhatajaks oli Lüganusel Aliide Irval. Kaks korda aastas toimusid ka peod: talvel jõulupuu ja kevadel kevadpidu. Õppisime laule, deklamatsioone, näidendeid. Koolituba oli siis rahvast puupüsti täis.»

Ajaloost nähtub, et kooliolud ei olnud tollal Lüganusel head. Otsustati ehitada uus koolimaja. Selle ettevõtmise eesotsas seisis valla edumeelsemad mehed.

Sobivaks kohaks leiti olevat Püssi mõisa park. Koolimaja otsustati ehitada endise krahvilossi varemetele.

Uuele koolimajale pandi nurgakivi 1924. aastal. Sündinusest võtsid osa kogu ümbruskonna inimesed. Oli suur rahvapidu.

Kahe aasta pärast sai koolimaja valmis ja oli tollal üks suuremaid Virumaal. Maksma läks ta vallale 10 miljonit senti. Majas oli 6 klassiruumi, tööõpetuse klass, võimlemisruum, köök ja õpetajate korterid. Uue kooli juhatajaks sai Villem Hübner (Hallamaa), kes oli lõpetanud Rakvere Õpetajate Seminari.

Palju uut tõi Eesti hariduselu 1940. aasta, mil loodi Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Nõukogude korra taaskehtestamine Eestis tõi kaasa ülemineku nõukogude koolisüsteemile. Koolikohustus pikenes ühe aasta võrra (nüüd kuni 15. eluaastani). Kehtestati uued õppeplaanid. Uued õppeained olid konstitutsioon ja uuesti vene keel. Anti välja uued õpikud, koolides moodustati pioneeriorganisatsioone. Tehti eeltööd üleminekuks 7-klassilisele koolikohustusele. Uueks koolijuhatajaks oli lühemat aega Evald Tammaru. Tema asemele tuli Ott Siirak. Nõukogude korra aktiivse pooldajana asus ta ümber korraldama koolielu Püssis ja Lüganusel. O. Siirak esines sõnavõttudega nõukogude korrast ja korraldas kaasõpetajatele Nõukogude Liidu ajaloo õppusi.

(Järgneb)

Lembit SAMEL,
Püssi keskkooli direktor